

Porvoon kaupunki
Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Esi- ja perusopetus

1.8.2023

Sisällysluettelo

Opiskeluhooltosuunnitelma.....	4
Opiskeluhoollon määritelmä ja keskeiset periaatteet.....	5
Opiskeluhoollon toteuttaminen ja seuraaminen koulutuksen järjestäjätasolla.....	7
1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista – vuosittain päätettävä osio.....	8
Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta.....	8
Arvio käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista	9
2. Koulu- ja esiopetusyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi.....	10
Koulukohtaisten opiskeluhooltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	13
Poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa luvuissa 5	14
Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen	15
Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset	17
Yhteistyö ja käytänteet koulu ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.....	18
Tarkastus tehdään monialaisena yhteistyönä.....	18
Oppilaitosten terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa (asetus 338/2011). Se on useiden eri viranomaisten vastuulla. Yhteistyö edellyttää toimivia rakenteita sekä yhteistä sopimista toimintatavoista ja vastuista.....	18
3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto).....	20
Oppilaan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)	20
Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen	20
Opiskeluhooltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille	21
Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	21
Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa.....	22
Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet.....	22
4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	23
Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen.....	23
Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	23
Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä	23
Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi	24

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	25
Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	26
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta	27
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta	28
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä	31
Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä esiopetuksessa	32
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta esiopetuksessa	32
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta esiopetuksessa	33
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä esiopetuksessa	34
Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)	35
Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle esiopetuksessa	37

Opiskeluhooltosuunnitelma

Tämä suunnitelma korvaa opiskeluhoollon osuudet esi- ja perusopetusten opetussuunnitelmissa. Lukiokoulutuksella on Porvoossa oma opiskeluhooltosuunnitelmansa.

Tässä suunnitelmassa käytetään käsitteestä oppilashuolto lakisääteisesti ilmaisua opiskeluhoolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua oppilas erotuksena lukiokoulutuksen opiskelijaan, ja oppilaitoksesta nimitystä koulu paitsi erikseen viitattaessa esiopetukseen ja lapseen. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Tämä suunnitelma liitetään osaksi Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

Osa suunnitelman osuuksista päätetään vuosittain.

Opiskeluhuollon määritelmä ja keskeiset periaatteet

Opiskeluhoolto tarkoittaa oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä.

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto toteutetaan ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona, jonka lisäksi oppilaille on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon ja tarvittaviin hyvinvointialueen opiskeluhooltopalveluihin.

Opiskeluhooltotyötä ohjaa luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. **Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien aikuisten tehtävä.** Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Porvoossa opiskeluhooltotyön tavoitteena on

- edistää oppilaan oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia
- edistää oppilaan osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntyä ja syrjäytymistä
- edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä
- tukea opettajan ja muun opetushenkilöstön työtä

Opiskeluhooltopalveluja ovat kouluterveydenhuoltopalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Oppilas voi ohjautua palvelujen piiriin omasta tai huoltajan, opettajan, opiskeluhoollon asiantuntijan tai yhteistyötahon aloitteesta. Opiskeluhoollon työntekijät tukevat oppilaita ja heidän perheitään tapaamalla oppilaita, tarjoamalla neuvontaa ja ohjausta perheille, konsultoimalla koulun henkilökuntaa ja osallistamalla luokkien ja koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävään opiskeluhooltotyöhön. Opiskeluhoollon asiantuntijat tekevät yhteistyötä sosiaali- ja terveystalvelujen toimijoiden kanssa ja ohjaavat tarvittaessa oppilaita lisätuen piiriin.

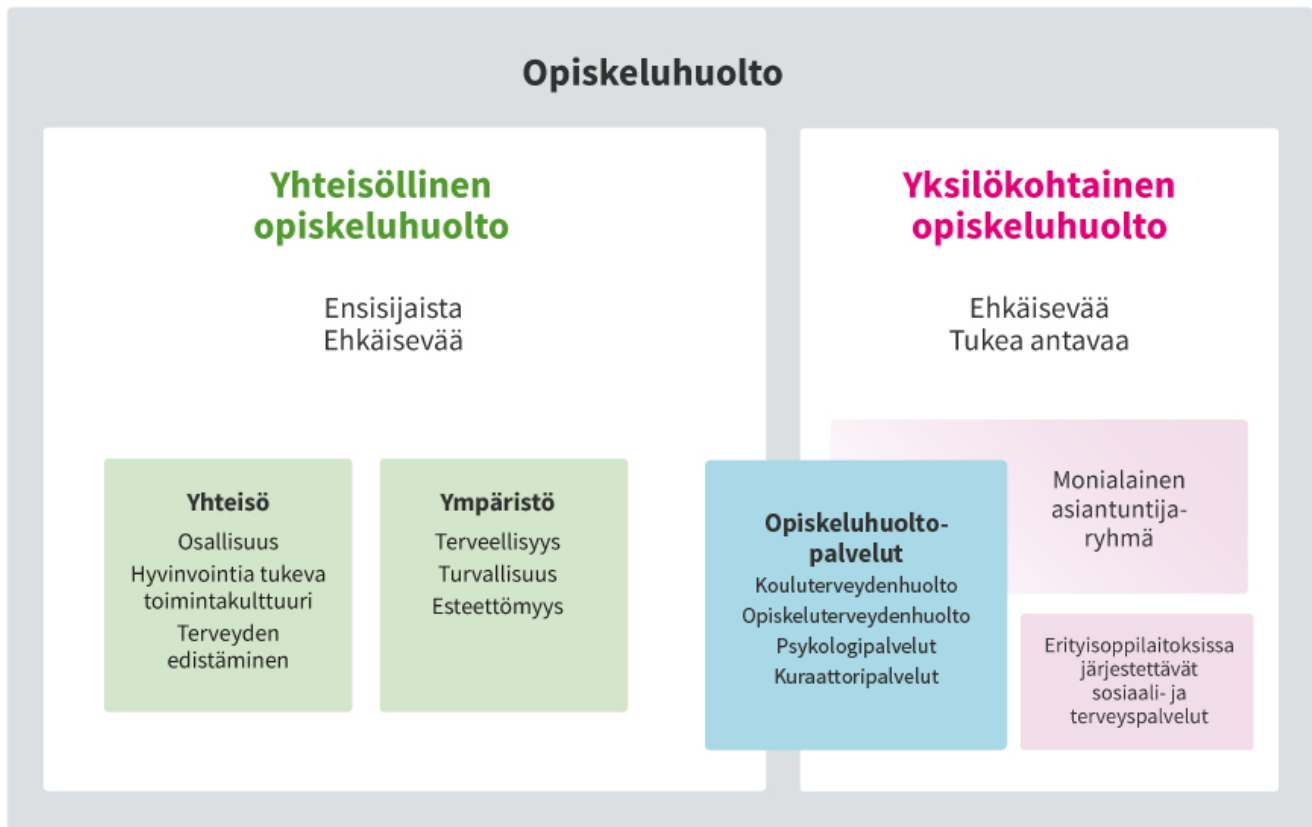
Terveydenhoitaja on kouluyhteisön terveyden edistämisen asiantuntija. Terveydenhoitaja antaa terveysneuvontaa, tekee oppilaiden terveystarkastuksia vuosiluokittain kouluterveydenhuollon suunnitelman mukaisesti, sekä antaa ensiapua ja ohjaa tarvittaessa hoitoon äkillisesti koulupäivän aikana sairastuneet oppilaat.

Esiopetuksessa olevien lasten terveydenhuoltopalvelut kuuluvat lastenneuvolalle.

Lääkäri on lääketieteellinen asiantuntija ja toimii koulussa terveydenhoitajan työparina. Lääkäri suunnittelee ja toteuttaa laajat terveystarkastukset sekä tarvittavat seurantakäynnit yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Lääkäri ohjaa myös oppilaita lisätutkimuksiin tarpeen mukaan ja tekee lähetteitä jatkohoitoon.

Kuraattori on koulussa työskentelevä sosiaalialan asiantuntija. Työ sisältää oppilaiden koulunkäyntiin ja hyvinvointiin liittyvien haasteiden esille ottamisen ja psykososiaalisen tuen tarpeen arvioinnin. Kuraattori tarjoaa oppilaille ja hänen läheisilleen tukea ja ohjausta mm. käyttäytymiseen, sosiaalisiin suhteisiin, tunne-elämään, perhetilanteeseen ja vapaa-aikaan liittyen. Tarvittaessa kuraattori pyytää oppilaan ja huoltajien kanssa tueksi muita tahoja tai suosittelee koulun ulkopuolisia palveluita.

Psykologi toimii psykologian alan asiantuntijana kouluyhteisössä ja tuo psykologista osaamista koulun arkeen tarjoamalla arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalveluja. Suuri osa asiakastyöstä liittyy oppimisvaikeuksiin, tarkkaavaisuuden ja työskentelyn pulmiin tai tunne-elämän solmukohtiin. Tavoitteena on lisätä oppilaiden, huoltajien ja opettajien tietoa ja kokonais käsitystä tilanteesta ja auttaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan tarvittavia tukitoimia.

THL:n kaavio opiskeluhoollosta

Monialaiset opiskeluhooltoryhmät ja -suunnitelmat

- Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä
- Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma → Liitetään alueelliseen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan
- Opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmä
- Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma → Liitetään kunnan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan
- Koulu-/päiväkotikohtainen yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä
- Monialainen asiantuntijaryhmä
- Opiskeluhooltokertomus/-rekisteri

Opiskeluhuollon toteuttaminen ja seuraaminen koulutuksen järjestäjätasolla

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmä

Opetuksen järjestäjän tulee nimetä monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä, jonka tehtäviin kuuluu vastata järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon **yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta, arvioinnista ja tiedottamisesta**. Porvoon opetuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmä on koottu asiantuntijavetoiseksi. Ohjausryhmä kutsuu kokouksiinsa varhaiskasvatusjohtajan, suomenkielisen ja ruotsinkielisen perusopetus- ja lukiokoulutusjohtajan sekä eri verkostojen ja ammattiryhmien edustajia tarvittaessa. Ohjausryhmä pitää myös huolen, että oppilaat ja opiskelijat sekä huoltajat tulevat osallistetuiksi toimintaan.

Opiskeluhuollon ohjausryhmään on nimetty puheenjohtajaksi kasvun ja oppimisen kehittämispäällikkö, jäseniksi suomen- ja ruotsinkieliset oppimisen tuen aluerehtorit sekä varhaiskasvatuksesta lapsen tuen palvelupäällikkö sekä Porvoon kaupungin hyvinvointikoordinaattori. Tämän lisäksi Itä- Uudenmaan hyvinvointialue on nimennyt jäseniksi johtavan koulukuraattorin, johtavan koulupsykologin ja kouluterveydenhuollosta vastaavan henkilön.

Ryhmän puheenjohtaja kasvun ja oppimisen kehittämispäällikkö on nimetty edustajaksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseen opiskeluhuollon yhteistyöryhmään.

Yhteistyö kunnan muiden työryhmien kanssa

Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä

Työryhmä on nuorisolain 1285/2016 (9§) mukainen lakisääteinen yhteistyöryhmä (monialainen ohjaus- ja palveluverkosto). Työryhmä kokoaa porvoolaisten lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilannekuvaa (kaikki alle 29-vuotiaat) keräämällä tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioi niiden pohjalta tilannetta, laatii ehdotuksia kaupungin johdolle, paikalliseen päätöksentekoon sekä suunnitelmien tueksi. Työryhmä nostaa esille porvoolaisten lasten ja nuorten ilot sekä huolenaiheet ja arvioi palveluiden toimivuutta kyseiselle kohderyhmälle ja tunnistaa nuorten omaehtoisen ja ohjatun vapaa-ajan ja harrastamisen tilanteet, paikat ja tarpeet.

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista – vuosittain päätettävä osio

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta ja esiopetusyksiköstä. Tiedot ilmoitetaan opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja koulu yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Koulujen yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät käyvät keskustelut meneillään olevan lukuvuoden resurssin riittävydestä ja seuraavan lukuvuoden tarpeesta alla olevan taulukon mukaisesti.

Opiskeluhoollon toimija/palvelu	A) Nykyinen resurssi kokonaistilanne henkilötyövuosina (HTV) 1 pvä = 0,2 100% työaika = 1	B) Arvio nykyisestä riittävydestä: -yksilön tapaamiset -monialaiset yksilölliset työryhmät -lakisääteiset (kuten tarkastukset)	C) Arvio nykyisestä riittävydestä: Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö -kokoukset -yhteinen kehittäminen	D) Arvio nykyisestä riittävydestä: Muu yhteistyö -pedagogisen tuen asioissa - huoltajayhteistyö -konsultaatiot	E) Arvio: kokonaisresurssin tarve henkilötyövuosina (HTV)
Koulukuraattori					
Koulupsykologi					
Kouluterveydenhoitaja					
- Huomioita:					
Koululääkäri					
- Huomioita:					
Muut mahdolliset?					
-					
Koulun erityispiirteet					

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan kuvataan yllä mainittu opiskeluhoollon palveluiden kokonaistarve henkilötyövuosina. Tämä on koulukohtainen taulukko, jonka tiedot kootaan yhteen yhteiseen taulukkoon. Oppilasmäärät, tehostetun ja erityisen tuen ja S2 -oppilaiden määrät kerätään hallinnossa. Esiopetuksesta kootaan vastaavanlainen yksikkökohtainen taulukko.

Opetuksen järjestäjän kootussa arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Porvoon esi- ja perusopetuksen arviot opiskeluhoiltopalveluista on koottu alla olevaan vuosittain läpikäytävään kokonaisarviota kuvaavaan taulukkoon. Tarkempia yksikkökohtaisia taulukoita käytetään hyvinvointialueen kanssa käytävissä keskusteluissa.

Palvelutarpeen arviointi kokonaisuudessaan lukuvuodeksi 2023-2024 (henkilötyövuosina)

Koulutusmuoto	Oppilasmäärä	Tehostettu tuki	Erityinen tuki	Suomi/ruotsi toisena kielenä S2/R2	Palvelutarve kuraattori	Palvelutarve psykologi	Palvelutarve kouluterveydenhuolto	Palvelutarve koululääkäri
Esiopetus suom.	292	50	6	53	0.5	0.4	neuvola	neuvola
Esiopetus ruots.	205	27	0	1	0.3	0.3	neuvola	neuvola
Perusopetus suom.	3987	546	407	581	8.0	5.6	10.8	lakisääteisesti
Perusopetus ruots.	1699	235	93	8	3.3	2.4	3.6	lakisääteisesti
Yhteensä	6183	858	506	643	12.1	8.7	14.4	lakisääteisesti

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoiltopalveluista

Oppilas- ja opiskeluhoiltoain (2013) 9 pykälässä todetaan, että opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Päivitetyssä (2021) Laki oppilas- ja opiskelijahuiltoain muuttamisesta 9 a § Opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalveluiden henkilöstömitoituksen 2 momentissa tarkoitettuja psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä kuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa. Tämän lain 9 a §:ssä säädettyä henkilöstömitoitusta sovelletaan psykologipalveluihin 1 päivästä elokuuta 2023.

Oppilas- ja ja opiskeluhoiltoain (2013)15 pykälässä määrätään, että opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon **psykologin** tai **kuraattorin** kanssa viimeistään **seitsemäntenä** oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. 17 pykälässä todetaan, että terveydenhoitajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä **terveydenhoitajan** vastaanotolle myös ilman ajanvarausta.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue järjestää Porvoon opiskeluhoiltopalvelut ja ilmoittaa opetuksen järjestäjälle käytettävissä olevat resurssit (henkilötyövuodet).

2. Koulu- ja esiopetusyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllinen opiskeluhoito tarkoittaa selkeästi johdettua toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko koulu/esiopetusyksikkö edistää opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja koulu-/esiopetusyhteisöön sekä oppimisympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Siihen kuuluu myös koulun/esiopetusyksikön toimintakyvystä huolehtiminen ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteiden on tärkeä näkyä kaikessa koulun/esiopetuksen toiminnassa ja toimintakulttuurissa. **Yhteisöllinen opiskeluhoito on jokaisen koulu-/esiopetusyhteisössä työskentelevän tehtävä.**

Esiopetuksessa

Esiopetuksen järjestää Porvoossa varhaiskasvatuspalvelut. Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestetään samassa ryhmässä, jolloin lapsen ei tarvitse vaihtaa paikkaa kesken päivän. Näin lapsen vertaisryhmä ja vuorovaikutussuhteet sekä toimintatavat ja käytännöt säilyvät samana, mikä tukee turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia. Esiopetusryhmät voivat sijaita joko päiväkodin tai koulun yhteydessä, mutta päiväkodinjohtaja vastaa aina esiopetusryhmästä ja sen henkilöstöstä. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät ovat myös osa kouluyhteisöä ja sen yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä hyvinvointia ja turvallisuutta tukevia toimia. Esiopetuksen toimintakulttuuria edistetään sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen lähtökohdista.

Esiopetuksen henkilöstö vastaa esiopetusyhteisön hyvinvoinnista, oppimisympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Toiminnassa noudatetaan sovittuja työtapoja ja toimintamalleja sekä toimintakulttuurin kehittämisen periaatteita.

Keskeistä toiminnassa on sosiaalisten taitojen, vuorovaikutusosaamisen ja tunnetaitojen vahvistaminen, joilla on merkittävä vaikutus mm. kiusaamisen ehkäisyssä ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Henkilöstö valitsee toiminnassa käytettävät materiaalit ja ohjelmat sekä työtavat. Toimintakulttuurissa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoisuutta ja lasten osallisuutta esimerkiksi kehittämällä kieli- ja kulttuuritietoista toimintaa. Osana varhaiskasvatusyksikön vuosisuunnitelmaa laaditaan toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vähintään kahden vuoden välein. Suunnitelma perustuu henkilöstön tekemään selvitykseen, johon osallistetaan lapset ja huoltajat. Kehittämistoimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

Henkilöstöllä on säännöllisesti yhteistä suunnittelu- ja kokousaikaa ryhmän toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Jokainen ryhmä laatii pedagogisen suunnitelman. Myös lapset osallistetaan toiminnan ja oman oppimisensa suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi vuoden aikana päiväkodit pitävät koko yhteisön kehittämispäiviä ja -iltoja.

Jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa syyslomaan mennessä henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jota myös arvioidaan yhdessä. Esiopetuksessa henkilöstö ja huoltajat kohtaavat päivittäin ja voivat säännöllisesti yhteistyössä seurata lapsen hyvinvointia ja oppimista. Huoltajakysely toteutetaan vähintään kolmen vuoden välein.

Lukuvuoden aikana esiopetusryhmän opettajat ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja tapaavat vähintään kolme kertaa, jolloin arvioidaan ryhmän ja lasten tilannetta ja mahdollisia kasvun ja oppimisen tuen sekä myös opiskeluhuollon tarpeita.

Yhteisöllisen hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen

Hyvinvoinnin pohjana olevan mielenterveyden perusta rakentuu pitkälti lapsuudessa ja nuoruudessa. Toimintaympäristöt, joissa elämme ja opiskelemme, ovat keskeisessä asemassa mielenterveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa sekä mielenterveyden ongelmien ehkäisemisessä. Lapset ovat koulussa ison osan arkiviikoistaan ja valveillaoloajastaan, joten koulu on tärkeä lapsuuden ja nuoruuden kasvuympäristö. Samalla koulu on siis otollinen ympäristö kaikkien lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseksi.

Koulu voi parhaimmillaan olla turvallinen ympäristö, jossa oppilaat saavat tukea mielen hyvinvointiinsa muun muassa tärkeistä ihmissuhteista koulukavereiden ja koulun aikuisten kanssa. On tärkeää, että koulussa pyritään rakentamaan vaikuttavaa tukea niin yksittäisen oppilaan hyväksi kuin laajemmin koko oppilaan kouluyhteisön edistämiseksi. Mielenterveyden edistäminen on kaikkien oppilaiden kanssa työskentelevien koulun aikuisten vastuulla. Kouluilla on tärkeä rooli mielenterveyden edistämässä, mielenterveyden ongelmien ennaltaehkäisyssä sekä kuormittuneiden oppilaiden tukemisessa.

Oppilaiden tulee tuntee, että koulu on paikka, missä heistä välitetään, heidän tarpeisiinsa vastataan ja missä he saavat apua ongelmien ratkaisuun. On tärkeää, että oppilaat tuntevat kuuluvansa kouluyhteisöön. Tämä vahvistaa heidän mielenterveyttään. Hyvinvoiva lapsi oppii tehokkaammin, on motivoituneempi ja suoriutuu tehtävistään paremmin. Myönteiset suhteet ikätovereihin ja koulun aikuisiin lisäävät myös osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa säädetään, että lapsella (jolla tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita) on oikeus ilmaista näkemys ja saada se otetuksi huomioon. Lisäksi lasta koskevan päätöksen tekijällä on velvollisuus varmistua siitä, että lapsi on saanut kertoa mielipiteensä. Myös perusopetuslain 47 a § mukaan opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaiden osallisuus on siis perusoikeus, jonka toteutumisesta koulun on huolehdittava. Osallisuuden vahvistaminen on myös kiusaamista ennaltaehkäisevää työtä.

Osallisuuden voidaan ajatella toteutuvan, kun oppilas kokee kuuluvansa osaksi koulu/esiopetusyhteisöä, hänelle tarjotaan riittävästi tietoa ja tilaisuuksia vaikuttaa häntä koskeviin päätöksiin ja hänelle luodaan mahdollisuuksia osallistua erilaiseen toimintaan, suunnitella ja toteuttaa sitä.

Porvoon kaupungin kouluissa osallisuuden toteuttamisen keinoja ovat oppilaskuntatoiminta ja erilaiset oppilastiimit. Oppilaat pääsevät osallistumaan kouluissaan kehitystyöhön myös erilaisten kyselyjen muodossa. Erityisen hyväksi kanavaksi oppilaat ovat kokeneet oman koulun sisäiset kyselyt ja oppilaskuntatoiminnan. Kouluissa pitää olla rakenteet kuulla oppilaita ja toteuttaa heidän antamia ehdotuksia.

Perusopetuksen teemat yhteisöllisen hyvinvoinnin vahvistamiselle

Porvoolaiset hyvinvoinnin teemat sisältyvät opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin sekä osin myös eri oppiaineiden osuuksiin.

- **Yhteisöllisyys, osallisuus ja ryhmäyttäminen.** Yhteisöllisyyden kokemus antaa oppilaalle tunteen yhteisöön ja ryhmään kuulumisesta, osallisuus puolestaan auttaa oppilasta kiinnittymään ryhmään ja kouluun. Ryhmäyttämisen myötä oppilas kokee olevansa tärkeä osa ryhmäänsä. Toteutuessaan nämä kaikki tukevat koululäsnäoloa.
- **Arjen taidot:** Arjen selviytymistäidot ovat tärkeä osa oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Ne kattavat mm. seuraavat asiat: *ehkäisevä päihdetyö, lepo, liikunta, ruoka, rentoutuminen, keskittyminen.*
- **Tunnetaidot:** *itsesäätely, itsetuntemus, empatia ja myötätunto, rauhoittuminen.* Tunnetaidot tarkoittavat kykyä havaita, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Tunnetaidot ovat itsetuntemuksen ja hyvän mielenterveyden perusta.
- **Kaveritaidot ja ristiriitojen ratkaisu.** Kaveritaidoilla tarkoitetaan kykyä asettua toisen asemaan, ratkaista ristiriitoja ja neuvotella, jotka ovat tärkeitä taitoja työelämässä aikuisenakin.

- **Mediakasvatus:** Aikuisen ohjauksella oppilas oppii käyttämään mediaa turvallisesti, kun hänen medialukutaitonsa ja turvallisen mediankäytön osaamisensa kasvaa. Turvallinen median käyttö edesauttaa oppimista.
- **Turvataidot, turvaverkko ja selviytymiskeinot:** Turvataitojen myötä oppilas tunnistaa oman yksityisyytensä rajat. Oman turvaverkon ja henkilökohtaisten selviytymiskeinojen tunnistaminen auttaa oppilasta huomaamaan, kenen puoleen hän voi kääntyä hankalassa tilanteessa.

Yhteisöllisessä hyvinvointityössä koulut edistävät teemoja vuosikelloajatuksen mukaisesti. Koulujen tulee suunnitella ja toteuttaa koulunsa hyvinvoinnin kokonaisuutta Porvoon vuosikellon tuella eri vuosiluokilla tai ne voivat valita käyttämänsä mallin jo olemassa olevista, toisaalla kehitetyistä malleista (esimerkiksi Koulukunnossa yhdessä, Rovaniemen hyvinvoinnin vuosikello, Oulun tunne- ja turvataitokasvatusmalli, Mieli ry:n materiaalit) tai laatia mallinsa itse.

Koulukohtaisesti yhteisöllinen hyvinvointiryhmä vastaa seuraavien tavoitteiden toteutumisesta:

1. Yhteisöllinen hyvinvointityö kuuluu jokaiselle koulun aikuiselle.
2. Koulut valitsevat mallin, jota käyttävät yhteisöllisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi.
3. Rehtori tiedottaa henkilökuntaa, oppilaita ja huoltajia mallin käytöstä.
4. Opettajat pitävät hyvinvoinnin mallin teemoja esillä jatkuvasti koulun arjessa.
5. Rehtori ja opettajat päättävät milloin pidetään teematunteja ja teemapäiviä hyvinvoinnin teemoihin liittyen.

Koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä ja päiväkodin yhteisöllinen hyvinvointiryhmä vastaa opiskeluhoitotyön suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista yksikkötasolla. Asioita käsitellään ryhmässä yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Aiheet tulevat koko yhteisön hyvinvointiin liittyvistä teemoista, kerätyistä hyvinvointiin liittyvistä tuloksista ja yhteisöä koskevista ilmiöistä. Yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä sekä hyvinvointiryhmässä ei käsitellä yksittäisten oppilaiden asioita. Luokkakohtaisestikin voidaan puhua vain ilmiöistä.

Tiedonkulku koulujen ja yhteisöllisen opiskeluhoitotyön toimijoiden välillä on varmistettava. On myös hyvä huolehtia yhteisen suunnitteluajan ja resurssien riittävydestä koulun henkilökunnan kanssa, jotta yhteisöllistä hyvinvointityötä voidaan suunnitella ja toteuttaa paremmin.

Koulun yhteisöllistä opiskeluhoitoryhmää johtaa koulun rehtori ja päiväkodin hyvinvointiryhmää päiväkodinjohtaja.

Esiopetus päiväkodin yhteydessä	Esiopetus koulun yhteydessä	Perusopetuksen koulu
Hyvinvointiryhmän kokoonpanoon kuuluvat: Päiväkodinjohtaja Yksi edustaja/ryhmä Päiväkodin vastuuterveystoimittaja 1-2 huoltajaa Päiväkodin/esiopetuksen erityisopettaja Kuraattori ja/tai psykologi Tarvittaessa ryhmään voidaan kutsua muita asiantuntijoita tai toimijoita. Lasten osallisuus toteutuu kuulemalla ja tuomalla ajatuksia ja näkemyksiä työryhmään.	Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät ovat osa koulun yhteisöllistä opiskeluhoitoryhmää. Tällöin ryhmään kuuluu myös esiopetuksen opettajia ja päiväkodinjohtaja. Koulun terveystoimittaja tuo kokoukseen lastenneuvolan terveystoimittajien ja esiopetuksen edustus esiopetuksessa olevien lasten ja heidän huoltajiensa näkemykset.	Koulukohtaiseen yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmään kuuluvat rehtori, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaanohjaaja. Lisäksi yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmään kutsutaan käsiteltävän asian mukaan oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja yhteistyötahojen edustajia. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän tulee olla tietoinen oppilaskunnan hallituksen työstä.
Hyvinvointiryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuoden aikana ja tarvittaessa useammin. Kaksikieliset esiopetuksen toimipaikat (päiväkodeissa) voivat pitää yhden yhteisen ryhmän, jolloin kummankin kieliryhmän kuraattorit ja psykologit kutsutaan mukaan.	Katso perusopetuksen koulu	Ryhmä kokoontuu vähintään kerran lukukaudessa, mutta myös tarvittaessa. Keväisin erikseen toiminnan arviointikokous.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan lukuvuoden alussa ryhmän johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat. Esiopetuksessa toimipaikan vuosisuunnitelmaan kirjataan hyvinvointiryhmän kokoonpano, kokoontumiset sekä toimenpiteet vuodelle.

Keväisin koulujen ja esiopetuksen toimintakertomuksissa kuvataan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön toteutumista, resurssien riittävyttä ja toiminnan vaikuttavuutta. Ajankohta tulevan lukuvuoden palvelutarpeen arviosta ilmoitetaan vuosittain opetuksen järjestäjän toimesta.

Poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa luvuissa 5

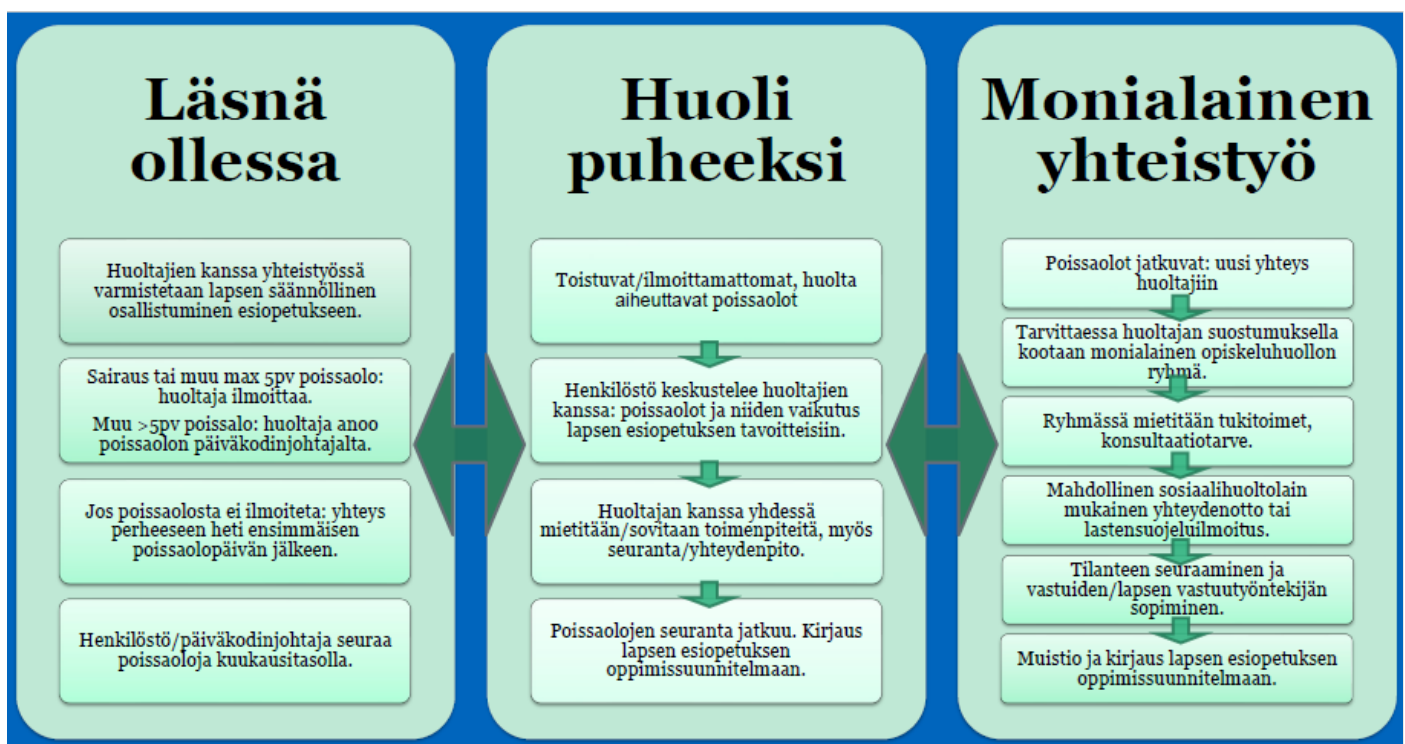
[Linkki tähän kunhan voidaan julkaista](#)

Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön lähtökohtana on yhteinen vastuu jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille koulun aikuisille. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet, kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä kouluuyhteisönsä.

Kouluun kiinnittymisen tukeminen on tarkennettu osana paikallisesta opetussuunnitelmaa (luku 5). Toimintatapojen tavoitteena on ennaltaehkäistä, suunnitelmallisesti seurata ja puuttua poissaoloihin sekä selkeyttää opettajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön vastuutehtävät poissaoloihin liittyen. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluuyhteisön kuin yksittäisen oppilaan tasolla. Keskustelu huoltajien kanssa läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytänteistä tukee oppilaiden läsnäoloa koulussa.

Esiopetuksessa

- Vastuu esiopetuksessa olevan lapsen osallistumisesta opetukseen on huoltajalla (Perusopetuslaki 26 a §).
- Henkilöstö varmistaa yhteistyössä huoltajien kanssa lapsen säännöllisen osallistumisen.
- Huoltaja ilmoittaa lapsen poissaolosta viipymättä.
- Huoltajan on anottava yli viiden päivän (muu kuin sairaus) poissaolo päiväkodinjohtajalta.
- Henkilöstölle on toimintamalli puuttua ilmoittamattomiin poissaoloihin, huolta aiheuttavien ja toistuvien poissaolojen puheeksi ottamiseen ja seurantaan sekä monialaisen yhteistyön käynnistämiseen huoltajien kanssa. Ks. Esiopetussuunnitelma.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
Tämä luku koskee vain perusopetusta.

Ehkäisevä päihdetyö ja toimintaperiaatteet kouluissa

THL:n ja koulun yhteinen tavoite on päihdetuotteiden, nikotiinituotteiden ja rahapelaamisen aloittamisen ehkäiseminen ja myöhentäminen. Koulussa on mahdollista tehdä pitkäjänteistä ehkäisevää päihdetyötä osana terveyden edistämistä.

Ehkäisevä päihdetyö pyrkii

- ehkäisemään ja lykkäämään päihteiden käytön, tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen aloitusta.
- ehkäisemään jo alkaneen käytön tai rahapelaamisen muuttumista haitallisemmaksi.
- ehkäisemään käytöstä ja pelaamisesta syntyviä haittoja yksilöille ja yhteisöille.

Näyttöön perustuvan vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön kannalta yhteisöllisessä opiskeluhollossa olennaisia ovat erityisesti toimet, jotka edistävät

- vuorovaikutustaitoja
- oppilaiden ja opiskelijoiden sitoutumista yhteisöön
- sosiaalista vastuuta
- terveyttä ja hyvinvointia edistäviä elintapoja
- mielenterveyttä sekä
- terveyttä ja turvallisuutta edistävää ympäristöä, kuten
 - yhteisiä toimintatapoja päihteisiin, tupakka- ja nikotiinituotteisiin sekä rahapelaamiseen liittyvissä ongelmatilanteissa
 - käytäntöjä tuen tarpeiden varhaiseksi tunnistamiseksi sekä
 - avun ja tuen piiriin ohjaamiseksi.

Porvoon kaupungin peruskouluissa ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan muun muassa integroimalla eri oppiaineisiin hyvinvointia ja terveyttä edistäviä sisältöjä. Päihde-, tupakka- ja rahapelasioita käsitellään perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti niin ympäristöopin ja terveystiedon opetuksessa kuin muiden oppiaineiden yhteydessä.

- Opetussuunnitelmassa päihteet mainitaan erityisesti 3.–6. luokkien ympäristöopin sisällöissä arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimisen yhteydessä harjoiteltaessa turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja. (Opetushallitus 2014)
- Yläkouluissa päihdeasioita käsitellään terveystiedossa osana terveyttä tukevia ja kuluttavia tekijöitä sekä sairauksien ehkäisyä. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Päihdekasvatus on osa yläkoulun opetussuunnitelman tavoitteena olevaa laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.
- Yläkoulun aikana nuorta tuetaan itsenäistymiseen ja terveisiin elämäntapoihin. Päihteettömyys on siten osa myös opetussuunnitelmassa mainittua itsestä huolehtimista ja arjen taitoja. (Opetushallitus 2014). Lisäksi koulujen yhteistyötahot (mm. nuorisopalvelut, opiskeluholllon toimijat) pitävät ennaltaehkäisevän päihdetyön teematunteja.

Koulun ja oppilaitoksen johto huolehtii henkilöstön riittävästä perehdyttämisestä ehkäisevään päihdetyöhön liittyviin sääntöihin ja menettelytapoihin sekä toimintakulttuuriin liittyviin käytäntöihin ja

opetussisältöihin. Koulun ja oppilaitoksen henkilöstöllä on velvollisuus ottaa päihteiden ja tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttö sekä rahapelaaminen puheeksi aina, kun niitä havaitsee tai epäilee. On tärkeää tunnistaa ongelmat ja ohjata lapsi tai nuori tarpeenmukaisesti opiskeluhooltoon sekä edelleen sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Alaikäisen alkoholinkäytöstä sekä kaiken ikäisten huumeiden käytöstä ollaan yhteydessä opiskeluhoitopalveluihin, jossa tilanne arvioidaan ja tarvittaessa oppilas tai opiskelija ohjataan muihin sosiaali- ja terveyspalveluihin kuten päihdepalveluihin ja/tai erikoissairaanhoidon. Epäiltäessä nuoren käyttävän päihteitä seurataan säännöllisesti yhdessä opiskeluhoollon kanssa hänen tilannettaan koulussa tai oppilaitoksessa, sekä mahdollisia poissaoloja. Toistuvien havaintojen tai epäilyjen yhteydessä käsitellään yksittäisen oppilaan tai opiskelijan asiaa yksilökohtaisessa opiskeluhoollonssa. Päihteitä käyttävä nuori ja hänen perheensä ohjataan Porvoon kaupungin päihdesuunnitelman mukaisesti tuen piiriin, varmistaen sen saatavuus. Alle 18-vuotiaan päihteidenkäytöstä ja rahapelaamisesta tulee tehdä lastensuojeluilmoitus, jos se on toistuvaa, muulla tavalla terveyttä ja kehitystä vaarantavaa tai jos lapsen tai nuoren elämäntilanne antaa siihen aiheutta.

Tupakkalain (549/2016) mukaan tupakkatuotteiden ja sähkötupakan käyttö on kielletty kaikissa varhaiskasvatuspalveluiden, sekä esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla. Tämä on kirjattu kaikkien koulujen järjestyssääntöihin. Rehtorilla ja opettajilla on työpäivän aikana oikeus ottaa haltuunsa oppilaalta tai alle 18-vuotiaalta opiskelijalta tupakkatuote, nikotiinineite tai sitä sisältävä sähkösavuke. Lisäksi opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus ottaa haltuun oppilaalta tai opiskelijalta muussa laissa kielletty esine tai aine, kuten alkoholi- tai rahapelituotteet. Laittomista päihteistä tehdään aina ilmoitus poliisille.

Vanhempien ja huoltajien mukaan ottaminen koulun tai oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tukee ehkäisevän päihdetyön tavoitteita. Kodin kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan vahvistaa merkittävästi oppilaan ja opiskelijan, ryhmän ja koko yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Päihdetietoutta annetaan vanhemmille vanhempainilloissa sekä erilaisten tiedotteiden ja toimijoiden kautta.

Kahden vuoden välein tehtävä kouluterveyskysely antaa tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, vapaa-ajan käytöstä ja päihdekokeiluista ja –käytöstä sekä päihteiden saatavuudesta. Näiden tulosten läpikäynti ja työstäminen kouluilla niin yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän, henkilökunnan, oppilaiden kuin vanhempien kanssa tukee varhaista puuttumista.

Päihdesuunnitelman toteutumista seurataan tiedonkeruulla (Kouluterveyskysely, hyvinvointiprofiili) ja opiskeluhoollon ohjausryhmä tarkastaa ja päivittää suunnitelman säännöllisesti.

Tupakkatuotteiden ja päihteiden haltuunotto

Perusopetuksessa rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta laissa tarkoitettu kielletty esine tai aine, esim. tupakkatuote, tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.

Tupakkatuotteiden haltuunoton periaatteet

- Ei saa käyttää voimakeinoja.
- Ei ole oikeutta tarkastaa tavaroita tupakkatuotteiden haltuun ottamiseksi.
- Ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi.
- Toteutettava mahdollisimman turvallisesti.

- Noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.
- Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.
- Tupakkatuotteet luovutetaan oppilaan tai opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle mahdollisimman pian haltuunotosta.
- Ennen luovuttamista tuotteet tulee säilyttää huolellisesti.
- Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda tupakkatuotetta, se voidaan todisteellisesti hävittää.
- Hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.

Alkoholi, huumeaineet ja päihtynyt oppilas

Alle 18-vuotias ei lain mukaan saa pitää hallussaan alkoholituotteita. Samoin huumeiden hallussapito on lain mukaan kielletty. Opettajalla on oikeus ottaa kiinni oppilas, joka pitää hallussaan laittomasti alkoholia tai huumeita. Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Päihtynyt oppilas siirretään eri tilaan, mutta häntä ei jätetä yksin. Huoltajaan ja /tai kouluterveydenhoitajaan otetaan yhteys viipymättä. Jos mahdollista, huoltaja hakee oppilaan kotiin. Jos huoltajaa ei tavoiteta, oppilas toimitetaan viivyttämättä saattajan kanssa terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen.

Mikäli oppilas myy tupakkatuotteita, alkoholia tai huumeita, siitä ilmoitetaan välittömästi poliisille. Oppilaan päihteiden käytöstä tai edellä kuvatusta myynnistä tehdään lastensuojeluilmoitus. Huoltajalle ilmoitetaan, että on tehty ilmoitus poliisille ja/tai lastensuojeluilmoitus.

Esineiden ja aineiden haltuunotosta ja oikeudesta tarkastaa oppilaan tavarat määrittellään Porvoon opetussuunnitelman luvussa 5.3.4

[Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset](#)

Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta seurataan Porvoossa muun muassa Kouluterveyskyselyn, Hyvinvointiprofiilin, **MOVE**-mittausten, henkilöstö- ja huoltajakyselyiden tuloksia. Koulujen rehtorit vastaavat Teaviisari -kyselyyn joka toinen vuosi. Näitä kaikkia mittareita seurataan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvissä eri työ- ja verkostoryhmissä, sekä alueellisessa ja hyvinvointialueen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kasvun ja oppimisen perusopetuksen laaturaportti kuvaa myös oppilaiden hyvinvoinnin tilaa vuosittain.

Kouluterveyskysely 2021 (Hyvis, silloinen Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä, nostanut esille)

Huolenaiheita	Ilonaiheita
<ul style="list-style-type: none">• Mielenterveys• Seksuaalinen ahdistelu• Ahdistuneisuus• Tyytymättömyys elämään ja kouluun• Yksinäisyys• Keskusteluyhteys vanhempiin• Kannabiskokeilut• Koronaepidemia on vähentänyt yhteydenpitoa kavereihin	<ul style="list-style-type: none">• Harrastaminen• Työrauha luokassa• Raittius

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ohjeistus

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä oppilaitos yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla oppilaitokset **kolmen vuoden välein** (terveydenhuoltolaki 1326/2010). Muilla viranomaisilla on velvollisuus osallistua tarkastuksen yhteistyöhön.

Tarkastus tehdään monialaisena yhteistyönä

Oppilaitosten terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa (asetus 338/2011). Se on useiden eri viranomaisten vastuulla.

Yhteistyö edellyttää toimivia rakenteita sekä yhteistä sopimista toimintatavoista ja vastuista.

- Esi- ja perusopetuksessa sekä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa hyödynnetään opiskeluhooltoon luotuja monialaisia rakenteita. Opiskeluhoollon ohjausryhmässä sovitaan tarkastusten monialaisesta toteuttamisesta sekä keskinäisestä työn ja tehtävien jaosta eri toimijoiden kesken.

Koulu ympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta arvioidaan päivittäisessä toiminnassa ja mahdolliset havainnot sekä vanhempien ja oppilaiden antama palaute käsitellään yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä. Lisäksi oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista kerätään tietoa vuosittain täytettävällä hyvinvointiprofiili-kyselyllä (4.-9.-luokkalaiset) sekä joka toinen vuosi täytettävällä kouluterveyskyselyllä (4.-5.-luokkalaiset ja heidän huoltajat sekä 8.-9.-luokkalaiset). Lisäksi huoltajien näkemyksiä mm. koulu yhteisön terveellisydestä ja turvallisuudesta kartoitetaan joka kolmas vuosi huoltajakyselyllä. Kyselyjen tuloksia hyödynnetään opiskeluhoollotyön suunnittelussa.

Varhaiskasvatuksen epäkohtailmoitus

Ilmoitusvelvollisuus koskee varhaiskasvatuslain 26 § - 30 §:ssä tarkoitettua henkilökuntaa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa eli varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja, varhaiskasvatuksen lastenhoitajia, perhepäivähoitajia sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia työsuhteessa olevia, myös määräaikaisia. Ilmoitus tehdään HPK:n sähköisen asiointin kautta. Henkilöstön on velvollisuus tehdä ilmoitus, jos

- asia tai tilanne, jossa varhaiskasvatuksen tavoitteet, lapsen hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset vaarantuvat varhaiskasvatuslain vastaisesti,
- jos varhaiskasvatuksen laadussa ilmenee puutteita tai tapahtuu lapsen epäasiallista tai sopimatonta kohtelua,
- tilanne, jossa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on lapsen kehitykselle vahingollista tai joissa epäkohtiin puuttumista pyritään estämään henkilöstöä vaientamalla tai epäkohtia piilottelemalla ja tämä muodostaa uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle,
- jos varhaiskasvatuksen tilat eivät ole terveellisiä, turvallisia tai vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin,
- jos varhaiskasvatuksen henkilöstön määrästä ja mitoituksesta poikkeaminen muodostaa uhkan lapsen varhaiskasvatuksen toteutumiselle.

Päiväkodin johtaja tai muu toiminnasta vastaava ryhtyy ilmoituksen saatuaan viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin epäkohdan tai sen uhkan poistamiseksi tai korjaamiseksi.

Porvoon kouluissa ja päiväkodeissa tehdään säännöllisesti työpaikkaselvitykset ja työsuojeluriskien arvioinnit sekä palotarkastukset. Organisaatiolla on ohjeet sisäilmaepäilyissä toimimiseen ja ilmoitusmenettely rakennuksen olosuhteita tai vikoja koskevista asioista.

Koulujen yhteydessä olevien esiopetusryhmien tilat kuuluvat kiinteistön turvallisuuden tarkastusten osalta koulun tarkastuksiin.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhooltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin (kouluterveydenhoolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Koulun henkilökunnan on huolehdittava, että kaikki oppilaat tuntevat opiskeluhoollon henkilökunnan jäsenet ja tietävät, miten heidät tarvittaessa tavoittaa.

Esiopetuksessa

Esiopetuksen toimipaikoille on nimetty kuraattorit ja psykologit. Opettajat ja huoltajat voivat konsultoida opiskeluhoollon työntekijöitä. Yhteistyössä huoltajien kanssa varmistetaan, että apua tarvitseva lapsi pääsee palveluihin.

Esiopetuksessa olevien lasten terveydenhuoltopalvelut kuuluvat lastenneuvolalle. Huolen herätessä esiopetuksen ja neuvolan henkilöstö voi huoltajan luvalla olla yhteydessä toisiinsa. Kirjalliseen tiedonsiirtoon ja arvion antamiseen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista sekä huolta herättävistä asioista käytetään lomaketta, joka lähetetään postitse neuvolaan lapsen omalle hoitajalle, joka palauttaa lomakkeen omine kirjauksineen takaisin esiopetukseen. Lomake liitetään toiminnanohjausjärjestelmässä lapsen tietoihin.

Esiopetusryhmän marras-joulukuun oppimisen tuen ryhmässä arvioidaan lasten koulun aloitukseen liittyviä mahdollisia tuen tarpeita sekä kouluvalmiuden arvioinnin tarvetta. Esiopetuksen erityisopettaja on mukana näissä tapaamisissa. Huoltajien luvalla varhaiskasvatuksen erityisopettaja vie moniammatillisen työryhmän käsiteltäväksi mahdollisesti psykologin arviota tarvitsevat lapset. Kouluvalmiuden arvioinneista vastaavat koulun psykologit.

Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi silloin, kun hänen huolta herättävän tilanteen selvittelyyn ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita ja etenkin silloin, kun tarvitaan monialaista yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön välillä.

Ryhmän kokoamiseen tarvitaan aina oppilaan, tai jos hänen ikänsä tai kehitystasonsa sitä edellyttää, hänen huoltajansa suostumus. **Esiopetuksessa** yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu huoltajan

suostumukseen. Ryhmän kokoaa se työntekijä, jolla huoli herää. Kokoaja sopii kokoonpanosta oppilaan tai huoltajan kanssa etukäteen esimerkiksi puhelimitse tai Wilman kautta.

Ennen ensimmäistä tapaamista ryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön. Ensimmäisessä tapaamisessa ryhmän vastuuhenkilö huolehtii siitä, että oppilas tai huoltaja antaa suostumuksensa ryhmän kokoonpanolle ja pyytää heiltä allekirjoituksen opiskeluhoitokertomukseen. Vastuuhenkilö antaa myös ensimmäisessä tapaamisessa oppilaalle ja huoltajille tietoa ryhmän toiminnasta, esimerkiksi kirjaamiskäytännöistä ja salassapidosta.

[Opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitokertomukselle](#)

Opiskeluhoitokertomuksen laatimiseen käytetään koulutuspalvelujen yhteistä pohjaa.

Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö vastaa kirjausten tekemisestä opiskeluhoitokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut ryhmän jäsenet. Opiskeluhoitokertomukseen kirjataan sellaiset perustiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilaan asian selvittämiseksi ja hänen tukemiseksi. Ryhmän vastuuhenkilö vie täytetyn opiskeluhoitokertomuslomakkeen koulun arkistoon säilytettäväksi.

Esiopetuksessa yksilökohtaiset opiskeluhoitokertomukset säilytetään päiväkodissa lukitussa kaapissa. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö toimittaa opiskeluhoitokertomuksen päiväkodinjohtajalle säilytettäväksi ja arkistoitavaksi.

[Tarvittavan opiskeluhoitokertomuksen järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä](#)

Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoitokertomuksen palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.

Rehtori kertoo oppilaalle ja oppilaan huoltajille mahdollisuudesta keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoitokertomuksen psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle järjestetään muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Rehtori on yhteydessä huoltajaan ja laatii huoltajan kanssa suunnitelman oppilaan kouluun palaamisesta sekä varmistaa, että huoltajalla on opiskeluhoitokertomuksen yhteydet. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle varataan tilaisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Suunnitelma kirjataan Wilmaan.

Esiopetuksessa noudatetaan Perusopetuslain esiopetukselle kuuluvia toimenpiteitä.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa
Tämä luku ei koske esiopetusta.

Oppilaille suoritetaan laajat terveystarkastukset vuosiluokilla 1., 5., ja 8. Laajan terveystarkastuksen lääkärin osuuteen kutsutaan mukaan myös oppilaan huoltajat. Laajan terveystarkastuksen pohjana käytetään THL:n kyselylomakkeita, jotka on tarkoitettu oppilaille ja huoltajille.

Asetuksen 338/2011 (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta) 7 §:n mukaisesti laajaan terveystarkastukseen sisällytetään **huoltajan kirjallisella suostumuksella** opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Porvoossa käytetään tähän THL:n vuoden 2023 päivitettyä lomaketta.

Tarkastusten käytännön toteutus sovitaan koulukohtaisesti opiskeluhuollon yhteistyönä. Lomakkeen käyttöön liittyvät asiat, kuten lomakkeen kulku ja aikataulut, käydään koululla läpi yhdessä kouluterveydenhuollon ja tarkastettavien luokkien opettajien tai luokanvalvojien kesken.

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Porvoalaisissa oppilaitoksissa tarjotaan sairauden vaatima erityisruokavalio. Kouluterveydenhoitaja arvioi lääkärintodistuksen tarpeen tai kirjoittaa todistuksen ruokavaliosta keittiötä varten. Terveystarkastaja ilmoittaa tarvittavan ruokavalion ruokapalveluun. **Esiopetuksessa** huoltajat toimittavat lääkärintodistuksen päiväkodinjohtajalle ja kopion siitä lapsen terveydenhoitajalle neuvolaan. Erityisruokavaliotodistus on voimassa yhden vuoden, ellei kyseessä ole anafylaksiavaara, keliakia tai diabetes, jolloin todistukset ovat pysyvästi voimassa.

Vanhempien ilmoitus (lomake) riittää, kun kyseessä ovat uskonnolliset tai eettiset syyt tai oppilas noudattaa kasvisruokavaliota. Vegaaniruokavaliota voidaan valmistaa erityisruokavaliona, mikäli perhe noudattaa vegaaniruokavaliota myös kotona.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon ja lääkityksen järjestämisestä koulussa vastaa hoitava taho yhdessä huoltajan kanssa laadittavan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.

Esiopetuksessa hoitoa ja lääkitystä vaativista erityistoimenpiteistä ja -järjestelyistä sovitaan aina lapsikohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Esiopetuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmaa, jossa kuvataan tarkemmin mm. lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman laatiminen. Yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma liitetään lapsen oppimissuunnitelmaan toiminnanohjausjärjestelmässä.

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitoon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen

Opiskeluhoitoon asiantuntijat osallistuvat tarpeen mukaan yksittäisten oppilaiden verkostopalaveriin, hoitokokoukseen tai muihin yhteistyökumppaneiden järjestämiin yhteisiin neuvotteluihin. Yhteistyökumppanit voivat myös osallistua monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen oppilaan tai huoltajan kirjallisella suostumuksella. Lisäksi opiskeluhoitoon työntekijät tai monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet konsultoivat tarvittaessa yksittäisten oppilaiden asioissa yhteistyötahoja, kuten lastensuojelua, erikoissairaanhoidon tai poliisia.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitoon ohjausryhmän vastuulla on osallistaa oppilaat, huoltajat, esi- ja opetustoimen henkilöstö sekä opiskeluhoitohenkilöstö opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja sen päivitykseen.

Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Esiopetuksen ja koulujen henkilöstölle ja päiväkodinjohtajille ja rehtoreille järjestetään perehdyttämistä ja koulutusta opiskeluhoitoon järjestämisestä ja toteuttamisesta sekä yhteisöllisen työn ja turvallisuuden edistämisestä.

Opiskeluhoitoon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostetun tuen sekä erityisen tuen aloittaminen ja järjestäminen sekä siirtyminen joustavaan perusopetukseen käsitellään moniammatillisesti koulun pedagogisen tuen ryhmässä yhteistyössä opiskeluhoitoon ammattihenkilöiden kanssa.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa, johon oppilas on otettu. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti.

Oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun, toteutetaan siirtyminen moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon kanssa. Nivelvaihe suunnitellaan aina yksilökohtaisesti. Rehtori nimeää sairaalakouluun siirtyvälle tai sieltä palaavalle oppilaalle vastuunopettajan, joka hoitaa yhteistyön sairaalakoulun kanssa. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

Esiopetuksessa

Varhaiskasvatuksessa tehostetun tuen piirissä olleen lapsen kohdalla pohditaan esiopetuksen tuen tarvetta jo keväällä ennen esiopetuksen alkua yhdessä huoltajien ja tarvittaessa monialaisen yhteistyöryhmän kanssa. Esiopetuksessa tarvittavista tukitoimista ja resursseista päätetään varhaiskasvatuspalveluissa lapsen tuen työryhmässä.

Lukuvuoden aikana esiopetusryhmässä järjestetään kolme oppimisen tuen ryhmän tapaamista, joissa seurataan ja arvioidaan sekä ryhmän toimintaa että lasten edistymistä sekä mahdollisia tuen tarpeita esiopetuksessa ja koulun aloitukseen. Tarvittaessa konsultoidaan opiskeluhuollon henkilöstöä niin yhteisöllisissä kuin yksilöllisissä asioissa. Esiopetusikäisten moniammatillinen työryhmä arvioi mm. kouluvalmiuden arviointien tarpeen. Ryhmään osallistuvat varhaiskasvatuksen erityisopettajat, koulun psykologit sekä hyvinvointialueen puhe- ja toimintaterapeutit.

Huhti-toukokuussa järjestetään esiopetuksen ja tulevan koulun yhteiset tiedonsiirtopalaverit koulunsa aloittavista lapsista. Tapaamisista sopivat esiopetuksen henkilöstö ja koulu. Erillisen palaverin tukea tarvitsevista oppilaista sopii varhaiskasvatuksen erityisopettaja koulun kanssa. Tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat esiopetuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, tuleva luokanopettaja, erityisopettaja, rehtori sekä opiskeluhuollon henkilöstöä. Tarvittaessa lapsikohtaisissa asioissa huoltajan luvalla mukaan kutsutaan tuleva iltapäivätoiminnan vastuuohjaaja.

[Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi](#)

Nuorisopalvelut

Porvoossa nuorisotyö on suurelta osin ennaltaehkäisevää kasvatustyötä, joka toteutuu kouluissa osana nuorisopalveluja.

Nuorisotyöntekijät työskentelevät säännöllisesti kouluilla; sen lisäksi ovat koululaisten tavoitettavissa mm. nuorisotiloilla, verkossa ja somekanavilla. Nuorisotyöntekijät tukevat oppilaan mielen hyvinvointia koulussa monin tavoin: kaikille oppilaille suunnatun perinteisen nuorisotyön keinoin sekä tarvittaessa räätälöidymminkin kohdennetun ja etsivän nuorisotyön kautta. Nuorisotyöntekijät toteuttavat kouluissa myös mielen hyvinvointia edistäviä oppitunteja eri ikäryhmille (mm. Some-tunnit, Kohti murrosikää-paketti, Choices – sun oma valinta) sekä järjestävät toiminnallisia tapahtumia mm. luokkahengen kohottamiseen, ryhmäyttämiseen ja yhdenvertaisuuteen liittyen. Nuorisotyöntekijät ovat mukana myös koulun vanhempainilloissa sekä pitävät säännöllisiä koulupäivystyksiä, joiden tavoitteena on mielen hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten kohtaaminen, nuorten tarpeisiin vastaaminen ja kouluviihtyvyyden edistäminen. Nuorisotyöntekijät vetävät myös erilaisia ryhmäprojekteja esimerkiksi kiusaamiseen liittyen ja tarjoavat räätälöityjä erityisen tuen pienryhmiä oppilaille, jotka tarvitsevat tukea elämäntilanteeseensa.

Nuorisotyöntekijän rooli oppilaan mielen hyvinvoinnin tukemisessa on monitasoista: kohtaamista yksilö- ja ryhmätasolla mutta myös koko kouluyhteisön kehittämiseen osallistumista esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön ja monialaisen verkostotyön kautta.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen muiden kuin opiskeluhoitopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö

Lastensuojelu ja erityissairaanhoido

Lastensuojeluilmoituksen teko

Jos viranomaisilla ja muilla ammattihenkilöillä on huoli lapsen hyvinvoinnista, heidän on viipymättä tehtävä lastensuojeluilmoitus salassapitosäännöksistä huolimatta

Poliisi

Ankkuritoiminta

Ankkuri-toiminnan kohteena ovat alle 15-vuotiaat nuoret. Toimintaan ohjautumisen syitä voivat olla esimerkiksi rikolliseen tekoon syyllistyminen, päihteiden käyttö ja hyvinvointiin liittyvät ongelmat. Nuori ohjautuu Ankkuri-toimintaan poliisin, sosiaalitoimen, nuorisotoimen, koulutoimen, lastensuojelun tai muiden yhteistyökumppaneiden kautta. Tavoitteena toiminnalla on lasten ja nuorten rikoskierteen katkaiseminen mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Poliisilaitoksen sosiaaliohjaaja on osa Ankkuritiimiä ja toimii usein poliisin kanssa Ankkuri -tapaamisen järjestäjänä.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Oppilaat ja huoltajat osallistuvat opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja arviointiin yhdessä koulun yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kanssa. Oppilaskunnan ja huoltajien edustajia kutsutaan mukaan opiskeluhoitoryhmän kokouksiin käsiteltävän asian mukaan. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon osalta yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa aloitetaan heti huolen herätessä ja tukea suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä heidän kanssaan. Oppilaita, huoltajia ja yhteistyötahoja tiedotetaan opiskeluhuollon periaatteista ja menettelytavoista mm. opiskeluhoitoryhmän tapaamisissa, vanhempainilloissa ja luokissa.

Esiopetuksen alussa järjestettävissä vanhempainilloissa huoltajille kerrotaan opiskeluhuollosta ja sen henkilöstöstä. Päiväkodin yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä on huoltajaedustus ja ryhmän kokouksista tiedotetaan kaikille huoltajille. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon käynnistäminen tehdään yhteistyössä huoltajan kanssa.

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Määritelmiä

Väkivalta tarkoittaa voiman- ja vallankäyttöä suhteessa toiseen tehdäkseen toiselle jotain paha, vahingoittavaa ja satuttavaa. Väkivalta voi olla ruumiillista voimankäyttöä kuten lyömistä, tai henkistä kuten toisen loukkaamista ja satuttamista sanallisesti. Henkistä väkivaltaa on myös toisen pakottaminen tekemään jotain tai ajattelemaan jollain tietyllä tavalla.

Häirintää on käyttäytyminen, jolla loukataan henkilön ihmisarvoa siten, että luodaan halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirintä on yksi syrjinnän muodoista. Häirintä voi olla esimerkiksi seksuaalista häirintää tai sukupuoleen perustuvaa häirintää.

Kiusaaminen on KiVa-koulu -toimenpideohjelman määritelmän mukaan sitä, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti paha mieltä ja sitä aiheuttavat joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua. Kiusaamisella on ominaispiirteitä, jotka erottavat sen esimerkiksi riitelystä, häirinnästä tai yksittäisestä väkivaltilanteesta. Näitä ominaisuuksia ovat esimerkiksi toistuvuus, tietoisuus ja vallankäyttö sekä se, että kiusaamisessa on usein kyse ryhmäilmiöstä. Kiusaamiseksi voidaan käsittää myös yksittäinen tapahtuma, joka aiheuttaa uhrille laajamittaista psyykkistä huonoa oloa tai sosiaalista tai fyysistä haittaa. Kaikkein tavallisimmin kiusaaminen ilmenee sanallisena kuten nimittelynä, pilkkaamisena tai toisen naurun alaiseksi tekemisenä. Kiusaaminen voi olla myös fyysistä (tönnöttäminen tai lyöminen), omaisuuteen kohdistuvaa (tavaroitten ottaminen tai tahallinen tuhoaminen) tai epäsuoraa (ryhmän jäsenten manipulointi, ilkeiden juorujen tai valheiden levittäminen tai ryhmän ulkopuolelle sulkeminen) tai verkkokiusaamista (toisen kuvan julkaiseminen verkossa ilman lupaa tai yksityisyyttä loukkaavien kommenttien laittaminen internetiin). Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas.

Ehkäiseminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Jokaisen oppilaitoksessa toimivan tulee kohdella toisia tasavertaisesti ja kunnioittavasti. Väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaaminen on koko henkilöstön tehtävä. Se vaatii aikuisen havainnointia, aitoa läsnäoloa ja välitöntä puuttumista epäasialliseen käyttäytymiseen. Minkäänlaista väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää ei hyväksytä ja ko. tilanteisiin puututaan heti.

Väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää voidaan ennaltaehkäistä kehittämällä tietoisesti koulun turvallista toimintakulttuuria, huolehtimalla tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksesta sekä yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon avulla. Porvoossa tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetetaan hyvinvoinnin teemojen mukaisesti. Ryhmäytymiseen panostetaan lukuvuoden alussa sekä pitkin lukuvuotta erilaisin teemapäivinä ja tapahtumina. Tavoitteena on luoda kouluun vertaisuuhteita tukeva ja vuorovaikutuksen ongelmia ehkäisevä toimintakulttuuri, jossa minkäänlainen toista loukkaava käytös ei ole hyväksyttyä. Tuki- ja kummioppilastoiminta (ruotsinkielisissä kouluissa nimellä Vänelever) on laajasti käytössä Porvoon kouluissa. Oppilaiden osallisuus ennaltaehkäisevässä ja yhteisöllisessä työssä on oleellisen tärkeää.

Päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten tärkein yhteistyölinkki ovat huoltajat. Huoltajat otetaan mukaan aina kun käsitellään lasten ja nuorten väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyviä tilanteita.

Jokainen väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätapaus on erillistapaus; syyt, toiminta ja seuraukset vaihtelevat, joten toimenpiteet sovellettuna auttavat kulloisenkin tapauksen käsittelyssä.

Seuranta ja arviointi:

Porvoossa tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvointipalvelujen toimijoiden, poliisin sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhteistyön painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä mutta myös tilanteisiin puuttuvaa monialaista yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa.

Koulun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, seuraa ja arvioi vuosittain väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän vastaisia toimia sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista, osaamistarpeita sekä kehittämiskohteita. Koulun johto vastaa yhdessä opiskeluhoitoryhmän kanssa siitä, että kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ toteutuu Porvoon kaupungin linjausten mukaisesti.

Joka toinen vuosi toteutettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely, kolmen vuoden välein tapahtuvat opiskeluympäristön ja -yhteisön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukset (ml. psykososiaalisen turvallisuuden sisältäen seksuaalisen häirinnän) sekä porvoalaisissa kouluissa käytettävä Hyvinvointiprofiili-kysely tuottavat arvokasta tietoa väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyvästä tilanteesta, ilmiöiden esiintyvyydestä ja vakavuudesta. Koulut voivat toteuttaa myös omia kyselyitä hyvinvointityön tueksi.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta

Väkivaltilanteisiin puuttuminen

Oppilaaseen kohdistuva väkivalta

Väkivaltilanteeseen puututaan välittömästi ja pyritään rauhoittamaan tilanne. Mikäli tilannetta ei saada rauhoittumaan, pyydetään poliisi paikalle.

Väkivaltilanteen osapuolet viedään rauhoittamaan eri tiloihin aikuisen valvontaan.

Oppilas toimitetaan tarvittaessa terveydenhoitajan/lääkärin tarkastukseen ja hoitoon.

Väkivaltilanteesta kirjoitetaan muistio.

Kaikkien osapuolten huoltajiin otetaan välittömästi yhteyttä ja sovitaan yhteisneuvottelu, jossa tilannetta selvitetään ja sovitaan seuraamuksista ja mahdollisista korvauksista. Neuvotteluun osallistuu osapuolten lisäksi opettaja ja kuraattori tai rehtori.

Väkivallan tekijä on aikuinen

Kysymyksessä on rikos ja sitä selvittää poliisi.

Koulun aikuiseen kohdistunut väkivalta

Väkivaltaan puututaan aina ja ensisijaisesti pyritään rauhoittamaan tilanne. Paikalle kutsutaan aina viipymättä toinen aikuinen. Mikäli tilanne ei rauhoitu koulun keinoin, paikalle kutsutaan poliisi.

Tapahtuneesta ilmoitetaan viipymättä rehtorille. Rehtori päättää mahdollisista jatkotoimenpiteistä (lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus) ja kurinpitotoimista (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen). Rehtori voi evätä turvallisuutta vaarantavan oppilaan opetukseen osallistumisen jäljellä olevan koulupäivän ja seuraavan koulupäivän ajaksi.

Uhri ohjataan työterveyshuoltoon tai lääkärille.

Jos tekijä on oppilas, huoltajiin ollaan heti yhteydessä.

Rehtori tai paikallaollut aikuinen tekee tapahtumasta zef-ilmoituksen.

Tarvittaessa rehtori järjestää neuvottelun (uhri, tekijä, huoltajat, oppilashuollon henkilöstö)

Tarvittaessa tekijä ohjataan yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon.

Koulun aikuiseen kohdistuva nimittely, solvaava puhe tai väkivallalla uhkailu

Koulun aikuiseen kohdistuneeseen nimittelyyn, solvaavaan puheeseen tai väkivallalla uhkailuun puututaan aina.

Mikäli tekijä on oppilas, puheista ilmoitetaan huoltajalle. Tapauskohtaisesti harkitaan, onko kysymyksessä kunnianloukkaus, josta asianomainen voi tehdä tutkintapyynnön poliisille. Tällöin rehtori on yhteydessä oppilaan huoltajaan, jos tekijä on oppilas.

Laittoman uhkauksen seurauksena kohde saattaa tuntea turvallisuutensa olevan uhattu. Jos koulun aikuista uhataan ja hänellä on perusteltu syy pelkoonsa, hän voi tehdä asiasta tutkintapyynnön poliisille. Tarvittaessa myös työsuojelu ja/tai työterveys antavat ammattiapua.

Rehtori, uhri tai paikalla ollut aikuinen tekee tapahtumasta zef-ilmoituksen ja tekijä (oppilas) ohjataan yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Jälkiseuranta:

Väkivaltatapaukset käsitellään aina myös koulun opiskeluhuoltoryhmässä.

Vakavista ja toistuvista väkivaltatilanteista tehdään lastensuojeluilmoitus.

Asianomainen tekee tarvittaessa rikosilmoituksen poliisille.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Oppilassenemmistön saaminen mukaan kiusaamisen vastaiseen työhön sekä oppilaiden kokemus siitä, että ryhmässä ei hyväksytä kiusaamista ehkäisee merkittävästi kiusaamista. Oppilaita ja heidän huoltajiaan tiedotetaan koulun kiusaamisen vastaisista toimintatavoista: millä tavoin kiusaamista ehkäistään, miten siihen puututaan omassa koulussa ja miten he voivat olla mukana kiusaamisen vastaisessa toiminnassa. Heille kerrotaan, miten kiusaamisen tunnistaa, keneltä he saavat apua tullessaan kiusatuksi sekä heidän oikeuksistaan opiskeluhuollon palveluihin. Oppilaille tiedottaminen on ehkäisevää työtä, joka lisää luottamusta aikuisten kykyyn puuttua kiusaamistilanteisiin ja antaa oppilaille selkeän viestin siitä, että kiusaamista ei hyväksytä.

Jokaisella koululla on oma yksityiskohtaisempi suunnitelma ennaltaehkäisevästä työstä, johon on kirjattu myös konkreettiset toimenpiteet. Koulun toimintasuunnitelmassa kuvataan, keitä kiusaamisen vastaiseen ryhmään kuuluu; millainen koulun ennaltaehkäisevän toiminnan suunnitelma on; miten toiminnasta tiedotetaan koulun henkilökuntaa, oppilaita ja huoltajia; konkreettiset toimenpiteet kiusaamis-, väkivalta-, häirintä- ja syrjintätilanteisiin; miten ja kenelle kiusaamisesta ilmoitetaan; kuka hoitaa selvittelyn ja seurannan sekä miten tapaukset kirjataan ja arkistoidaan.

Kiusaamistapausten selvittely ja jälkihoito

Jos ennaltaehkäisevästä työstä huolimatta kiusaamistapauksia ilmenee, puututaan niihin välittömästi.

Perusopetuksessa koulun opettajan ja rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllystyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle ja ruvettava välittömästi selvittämään asiaa. Opettajan tulee puuttua myös verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen, joka tapahtuu kouluajalla, kouluun liittyvässä toiminnassa tai johon on osallisena koulun oppilaita. Mikäli opettaja saa tietoonsa verkossa tapahtunutta kiusaamista, joka on koulun oppilaan ja koulun ulkopuolisen henkilön välistä, opettajan on suositeltavaa kertoa siitä oppilaan huoltajalle. Lisäksi on suositeltavaa, että huoltajat ilmoittavat tietoonsa tulleesta lapseen tai nuoreen kohdistuvasta verkkokiusaamisesta opettajalle, jotta asiaan osataan kiinnittää huomiota myös koulussa. Jos koulun tietoon tulee alaikäiseen oppilaaseen kohdistuva kiusaaminen, joka saattaisi täyttää rikoksen tunnusmerkistön, koulun kannattaa ensin olla yhteydessä oppilaan huoltajaan ja tarvittaessa tämän jälkeen poliisiin. Vakavissa väkivaltaa sisältävissä tilanteissa tulee ottaa välittömästi yhteyttä poliisiin.

Porvoossa on käytössä yhteinen kiusaamistapauksiin puuttumisen malli. Kun koulun kiusaamisen vastaiselle tiimille ohjautuu kiusaamistapaus, se selvitetään KiVa koulu -mallilla ja selvittelyn jälkeen järjestetään kaksi seurantakeskustelua. Jos ensimmäisessä seurantakeskustelussa todetaan kiusaamisen jatkuvan, järjestetään kiusaamiseen syyllystyneen ja hänen huoltajiensa kanssa palaveri, jossa pyritään löytämään tilanteeseen ratkaisu. Molemmille osapuolille tarjotaan opiskeluhuollon tukea. Kiusaamistapausten selvittely kirjataan sille tarkoitettuun lomakkeeseen Wilmaan. Kiusaamisen esiintyvyyttä seurataan Kouluterveyskyselyn ja Porvoon kaupungin hyvinvointiprofiilien avulla.

Kiusaamisen selvittelyn prosessikuvaus

Koulu saa tiedon kiusaamistapauksesta

- Opettaja tai rehtori ilmoittaa asiasta molempien osapuolten huoltajille ja kirjaa ilmoituksen Wilmaan.

Selvittely alkaa:

- Koulun KiVa-tiimi tai muut nimetyt opettajat selvittävät tapauksen KiVa koulu-selvittelymallin mukaisesti ja kirjaavat Wilma-lomakkeeseen.
- Tapausta selvittävät aikuiset järjestävät opiskeluhuollon tuen tarvittaessa molemmille osapuolille.
- Tapausta selvittävät aikuiset sopivat kiusatun kanssa 1. seurantakeskustelun ajankohdan ja nimeävät vastuuhenkilön seurannan ajaksi.
- Tapausta selvittävät aikuiset suosittelevat MLL:n ja Valopilkkury:n verkkovertaistukiryhmiä kiusatulle.

Järjestetään 1. seurantakeskustelu kiusatulle.

- Kiusattu: jos kiusaaminen on loppunut, seurannasta vastannut aikuinen sopii 2. seurantakeskustelun ajankohdan ja sen pitäjän.
- Seurannasta vastannut varmistaa kiusatun opiskeluhuollollisen tai muun tuen tarpeen ja saannin.
- Kiusaaja: jos kiusaaminen ei ole loppunut, koulun edustajat järjestävät kiusaamiseen syyllystyneen ja hänen huoltajiensa kanssa moniammatillinen palaverin opiskeluhuollon tuella.

Järjestetään 2. seurantakeskustelu

- Kiusattu: jos kiusaaminen on loppunut, seurantavastuussa oleva aikuinen varmistaa edelleen opiskeluhuollon tuen tarpeen ja saannin.
- Kiusaaja: jos kiusaaminen ei ole loppunut, koulu ryhtyy omiin toimenpiteisiin: opetusjärjestelyjen muutokset, interventiot, verkostoyhteistyö.

KIUSAAMISEN HOITO PORVOOLAISISSA PERUSKOULUISSA

Kiusaamisen ennaltaehkäisy:

ryhmytyminen, osallisuus, tunne- ja vuorovaikutustaidot, teemapäivät ja -tunnit

Koulun kiusaamisen vastaiselle tiimille ohjautunut kiusaamistapaus
Ilmoitusvelvollisuus osallisten huoltajille.

Kiusaamisen selvittely KiVa koulu -mallin mukaisesti, kirjaaminen Wilma-lomakkeeseen.

Opiskeluhuollon tuki kaikille osapuolille tarvittaessa.

Sovitaan 1. seurantakeskustelun ajankohta ja asiaa hoitava aikuinen.

Lisäksi verkkovertaistukiryhmien suosittelu: MLL ja Valopilku ry.

1.seurantakeskustelu: sovitaan turvallinen aikuinen toiseen seurantakeskusteluun.

Onko kiusaaminen loppunut:

Kyllä

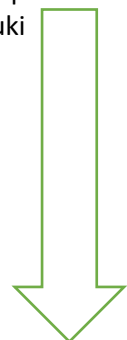
Ei

2.seurantakeskustelu sovittu aikuisen kanssa

Kiusaaja: huoltajapalaveri

Kiusattu: opiskelu-
huollon tuki

Tarvittaessa opiskeluhuollon tuki jatkuu/muu
tarvittava tuki

Koulun omat toimenpiteet:
interventiot
/opetusjärjestelyjen muutokset
/verkostoyhteistyö

2.seurantakeskustelu
sovittu aikuisen kanssa,
toipuminen

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä tai kiusaaminen

Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää ja sellaisenaan kiellettyä.

Seksuaalista häirintää ovat vihjailevat eleet tai ilmeet sekä epäasialliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä myös fyysisenä kosketteluna ja lähentelynä, asiattomina ehdotuksina tai ahdisteluna. Seksuaalista häirintää voi tapahtua eri digitaalisen median kanavissa.

Puuttuminen

Sukupuolista häirintää tai ahdistelua on toiminta, jota sen kohde pitää loukkaavana tai vastenmielisenä. Häirinnän kohteen tulee ilmaista häiritsijälle, että hänen käyttöksensä on häiritsevää. Mikäli käytös tästä huolimatta toistuu, tulee häirinnän kohteen kääntyä esihenkilön, luottamusmiehen, työsuojeluvaltuutetun tai opettajiensa puoleen tilanteen selvittämiseksi. Esihenkilön tulee puuttua häirintään heti siitä tiedon saatuaan.

Porvoollaiset ohjeet oppilaille ja henkilökunnalle

- Älä hyväksy häirintää.
- Jos huomaat tai koet häirintää, osoita, ettet hyväksy sitä. Sano esimerkiksi, ettei noin voi tai saa sanoa. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää.
- Jos häirintä ei lopu heti, kerro opettajalle tai esihenkilölle. Jos he eivät toimi, kerro toiselle opettajalle tai toiselle esihenkilölle.
- Älä jää pohtimaan asiaa yksin.
- Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeneminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista.
- Kerro koulu- tai työtovereillesi kokemuksestasi tai havainnoistasi. Puhu niistä.
- Osoita että välität.

Mikäli koet, että yhdenvertaisuutta tai tasa-arvoa on loukattu, ota yhteyttä rehtoriin.

Muistutus: opettajalla ja rehtorilla on perusopetuslain mukainen velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä esiopetuksessa

Opettajalla ja päiväkodinjohtajalla on perusopetuslain mukainen velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta esiopetuksen oppimisympäristössä tai matkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kun väkivallan, häirinnän tai kiusaamisen tekijänä on aikuinen, kysymyksessä on rikos ja sitä selvittää poliisi. Päiväkodinjohtaja tekee rikosilmoituksen ja lastensuojeluilmoituksen.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta esiopetuksessa

Toiminnassa keskeistä on, että aikuiset toimivat ja työskentelevät aktiivisesti lasten kanssa. Lapsiin ja ryhmän toimintaan sitoudutaan eikä lapsia jätetä yksin. Kun aikuinen on läsnä, lasten toimintaa ja käyttäytymistä voidaan ohjata ennakoivasti sekä puuttua tilanteisiin nopeasti. Toimintaa sekä työskentely- ja leikkiryhmiä organisoidaan tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa harjoitellaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, itsensä ilmaisemista sekä itsesääätelyä.

Väkivaltatilanteisiin puuttuminen

Lapseen kohdistuva väkivalta

Väkivaltaan puututaan välittömästi huolimatta siitä, onko kyse tarkoituksellisesta väkivallasta, jossa ensisijaisena tavoitteena on halu satuttaa toista lasta vai tilanteesta, jossa lapsi ei vielä kykene sanallisesti ilmaisemaan itseään ja selvittämään asioita tai lapsen itsesääätely on kehittymätöntä. Tällöin turhautuminen saattaa purkautua fyysisenä toimintana toista kohtaan. Väkivaltatilanteen osapuolet viedään rauhoittumaan eri tiloihin aikuisten valvontaan. Lasta ei jätetä yksin, vaan aikuinen on samassa tilassa ja auttaa lasta aggression säätelyssä ja rauhoittumisessa tai kohteena olleen lohduttamisessa. Huom! Lapsen fyysinen rajoittaminen –menettelyohje.

Tarvittaessa väkivaltaa kohdannut lapsi toimitetaan lääkärintarkastukseen ja hoitoon. Mukana olleiden osapuolten huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta ja sovitaan tarpeen mukaan keskustelutilaisuus. Tilaisuuteen osallistuu lasten ja huoltajien lisäksi ryhmän opettaja ja päiväkodinjohtaja, huoltajien suostumuksella myös kuraattori voidaan kutsua mukaan. Yhdessä mietitään ratkaisuja ja ennakoivia toimenpiteitä, ettei vastaava toistuisi. Ryhmän opettaja tai päiväkodinjohtaja kirjoittaa väkivaltatilanteesta muistion, joka liitetään asianosaisten lasten tietoihin toiminnanohjausjärjestelmässä.

Lapsen taholta työntekijään kohdistunut väkivalta

Väkivaltaan puututaan välittömästi. Paikalle kutsutaan viipymättä toinen aikuinen ja tilanne pyritään rauhoittamaan. Lasta ei jätetä yksin, vaan aikuinen on samassa tilassa ja auttaa lasta aggression säätelyssä ja rauhoittumisessa. Huom! Lapsen fyysinen rajoittaminen –menettelyohje.

Tapahtuneesta ilmoitetaan viipymättä päiväkodinjohtajille. Työntekijä itse tai päiväkodinjohtaja tekee ilmoituksen vaaratilanteesta: Intra - Toimialat – Varhaiskasvatuspalvelut. Tarvittaessa työntekijä hakeutuu työterveyshuoltoon tai muun lääkärin hoitoon ja päiväkodinjohtaja tekee työtapaturmailmoituksen.

Väkivaltaa käyttäneen lapsen huoltajille kerrotaan tapahtuneesta ja yhdessä, myös lapsen kanssa, mietitään ratkaisuja ja ennakoivia toimenpiteitä, ettei vastaava toistuisi. Esiopetus voi konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä asiassa. Mahdollisista jatkotoimenpiteistä, kuten yksilöllisen opiskeluhuollon käynnistämisestä, sovitaan huoltajan kanssa.

Kiusaamiselta suojaaminen ja siihen puuttuminen

Kiusaaminen on toistuvaa ja tietoista negatiivista toimintaa, joka kohdistuu jotakuta vastaan. Pienten lasten kiusaamisessa on kyse opituista vääränlaisista toimintatavoista tai kehittymättömistä vuorovaikutuksen ja itsehillinnän taidoista. Kun lapsi ei vielä riittävästi kykene sanallisesti ilmaisemaan itseään ja selvittämään asioita ja/tai itsesääteily on kehittymätöntä, saattaa turhautuminen purkautua fyysisenä toimintana toista kohtaan. Konfliktteissa ei ole kyse kiusaamisesta. Ristiriitoja syntyy, kun suunnilleen kahden tasaväkisen henkilön tavoitteet törmäävät keskenään. Konfliktit ovat yleisiä ja niitä tarvitaan sosiaalisten taitojen kehittymiseksi.

Kiusaaminen on sosiaalinen ilmiö ja liittyy vallankäyttöön. Kiusaajan koetaan olevan suurempi ja voimakkaampi ja sen kohteena oleva jää alakynteen. Kiusaamisen ei tarvitse olla dramaattista, mutta siinä voi nähdä tietynlaista käyttäytymistä. Kiusaaminen voi olla **fyysistä** (potkiminen, lyöminen, nipistäminen, leikkien häiritseminen ja rikkominen, tavaroiden piilottaminen), **sanallista** (ilkkuminen, toisesta puhuminen pahaa, puhutteluun vastaamatta jättäminen), **psykkistä** (uhkaaminen, manipuloiminen, sääntöjen muuttaminen leikeissä, painostaminen, ilmeiden näyttäminen, huokaileminen, paljon puhuvien katseiden näyttäminen, toisen sulkeminen ulkopuolelle). Kiusaamisen voi myös jakaa **suoraan kiusaamiseen**, jossa kiusaajan tunnistaa ja kiusaaminen kohdistuu suoraan uhriin fyysisesti tai sanallisesti ja **epäsuoraan kiusaamiseen**, jolloin kiusaajaa on vaikea tunnistaa ja kiusaamista tapahtuu eri tavoin.

Kiusaamiseen liittyy useita eri rooleja, jotka kasvattajien on tiedostettava, jotta tilanteen kaikkiin eri tekijöihin voidaan vaikuttaa.

- uhri
- kiusaajan apurit, aktiivisesti mukana
- vahvistajat, ne jotka esim. nauravat
- hiljaiset hyväksyjät
- puolustajat

Kiusatun lapsen käytös saattaa muuttua. Hän on usein yksin eikä hän puhu ystäväistä. Tavaroita katoaa, jos lapsi yrittää ostaa ystäviä. Lapsi voi vetäytyä, olla hiljainen ja surullinen. Kotona saattaa ilmetä uniongelmia. Lapsi viestittää eri tavoin, ettei enää halua tulla päiväkotiin. Kiusaamisen kohteena oleva lapsi voi myös toistuvasti hakeutua vuorovaikutukseen ja leikkiin kiusaajiensa kanssa ja pitää heitä ystävinään. Tällöin hän toimii tietyssä roolissa sallien epäasianmukaisen kohtelun päästäkseen mukaan ja osaksi ryhmää.

Kiusaamista ehkäistään vahvistamalla ensinnäkin kasvattajien tietoisuutta kiusaamisesta ilmiönä. Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi säännöllisesti lasten välistä vuorovaikutusta ja oppii tunnistamaan kiusaamisen. Lapsia voidaan myös haastatella ja pitää suunnitelmallisesti kahdenkeskisiä keskusteluja heidän kanssaan. Turvallisuuden tunteen kokemiseen, kiusaamiseen ja aikuisten toimintaan liittyviä kysymyksiä lapsille on mm. yksikön yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa.

Lapsiryhmän toiminnassa henkilöstö varmistaa jokaisen lapsen ryhmään kuuluvuuden. Lasten sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen kehittymistä sekä vertaissuhteita tuetaan ohjaamalla päivittäisissä toiminnoissa ja kanssakäymisessä mutta myös erilaista opetusmateriaalia apuna käyttäen. Positiivinen, kunnioittava ja kannustava ilmapiiri sekä osallistava, yhteinen toiminta ja tekeminen rakentavat yhteisöllisyyttä. Lapsille opetetaan yhteisesti sovittuja sosiaalisia kanssakäymisen sääntöjä ja tapoja. Aikuiset toimivat itse vuorovaikutuksen mallina. Yhdessä lasten kanssa sovitaan ryhmän viihtyvyyttä ylläpitäviä sääntöjä ja ohjeita.

Kiusaamista, väkivaltaa tai loukkaavaa käytöstä ei hyväksytä missään muodossa. Kasvattajat keskustelevat lasten kanssa konflikteista ja riitelystä. Lapset oppivat ymmärtämään, etteivät kaikki tilanteet ole kiusaamista vaan ristiriitatilanteita. Konfliktit otetaan vakavasti ja kasvattajat tukevat lapsia selvittämään konfliktejaan. Konflikteissa on aina vahva tunnelataus, mutta konfliktin osapuolille voi opettaa, että asioita voi katsoa toisesta näkökulmasta ja tehdä myönnytyksiä. Lapsia ei jätetä yksin konfliktien selvittämisessä ja muitakin lapsia voi käyttää voimavarana konfliktien ratkaisemiseen. Aikuisen ei tule yrittää löytää totuutta vaan antaa asianosaisten kertoa oman versionsa. Lapsia tuetaan löytämään ratkaisuja asian eteenpäin viemiseksi.

Ryhmän henkilöstö keskustelee lasten kanssa kiusaamisesta niin, että lapset tulevat tietoisiksi kiusaamisesta ilmiönä ja kiusaamisen aikana esiintyvistä rooleista, sekä siitä mitä voidaan tehdä, kun havaitaan tai epäillään kiusaamista. Aikuisilta tulee pyytää apua ja ristiriitatilanteista kertominen ei ole juoruamista. Kiusaamisesta ja kiusaamisen rooleista käytävän keskustelun pohjana voi käyttää esim. Pekka Töpöhäntä -kirjoja.

Henkilöstö kertoo huoltajille lapsen olemisesta vertaisryhmässä sekä lapsiryhmän tavoitteista ja toiminnasta sosiaalisten taitojen tukemisessa. Huoltajien kanssa keskustellaan ja luodaan yhteistä ymmärrystä käytännöistä. Huoltajien kanssa voidaan sopia esimerkiksi syntymäpäiväkutsujen jakamiseen liittyvistä käytännöistä. Lasten kanssa keskustellaan siitä, onko syntymäpäiväkutsuilla kiristäminen ja uhkailu hyvien tapojen mukaista ja saako niin tehdä.

Lähtökohtana on, että kiusaamistilanteet ratkaistaan siinä ympäristössä, jossa kiusaamista tapahtuu. Huoltajat eivät voi vaikuttaa esiopetuksen aikana tapahtuvaan. Kun kiusaamista havaitaan tai kun lapsi tai huoltajat tuovat kiusaamisepäilyä esille, tilanteeseen suhtaudutaan aina vakavasti ja asia selvitetään. Esiopetuksen henkilöstö vastaa aina asian hoitamisesta. Kiusaamisessa mukana olleiden lasten huoltajille kerrotaan välittömästi tilanteesta ja toimenpiteistä kiusaamisen lopettamiseksi. Ryhmän henkilöstö selvittää mitä on tapahtunut kuulemalla kaikkia osapuolia ilman ennakkokäsityksiä. Henkilöstö selvittää asiaa myös havainnoimalla tilanteita, joissa kiusaamista epäillään tapahtuneen. Havainnot ja eri osapuolten näkemykset kirjataan ilman arviointeja lomakkeeseen.

Henkilöstön kuultua kaikkia mukana olleita sovitaan jatkotoimenpiteistä. Ratkaisuja mietitään yhdessä lasten kanssa. Henkilöstö voi myös konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä. Sovitut toimenpiteet kirjataan lomakkeeseen ja varmistetaan toimenpiteiden toteutuminen. Tilannetta seurataan ja toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan vähintään 2 viikon välein, seuranta dokumentoidaan. Tarvittaessa toimenpiteitä jatketaan tai suunnataan uudelleen, kunnes kiusaaminen on loppunut. Lomake liitetään toiminnanohjausjärjestelmässä kaikkien kiusaamisessa mukana olleiden osapuolten tietoihin, kun kiusaaminen on loppunut.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä esiopetuksessa

Häirintää ei tule hyväksyä missään muodossa. Toimipaikan yhdenvertaisuussuunnittelun yhteydessä henkilöstö selvittää ja tarkastelee kaikkia eri tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa loukkaavaa käytöstä eli häirintää tai syrjintää. Todettuihin epäkohtiin puututaan ja henkilöstö kehittää toimintaa ja vuorovaikutusta. Henkilöstön tehtävänä on seurata ja havainnoida lasten välisiä suhteita ja toimintaa. Jos häirintää havaitaan, henkilöstö puuttuu tilanteeseen ja ohjaa lapsia. Päivittäisissä tilanteissa tietoja ja taitoja harjoitellaan yhdessä. Esiopetusikäisten lasten toisiinsa kohdistama seksuaalinen tai sukupuoleen kohdistuva häirinnäksi luettava toiminta on usein vielä tahatonta ja ei-tarkoituksellista. Kehotunnekasvatus on turvataito- ja seksuaalikasvatusta, jota toteutetaan lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden. Se tarkoittaa käytöstapojen harjoittelua, omien oikeuksien opettelua sekä sopivuussääntöjä ja itsemääräämisoikeutta. Kehotunnekasvatus sisältää tietoa omasta kehosta ja taitoja huolehtia siitä. Turvataidoilla tarkoitetaan mm. lapsen hyvinvoinnin sekä kehityksen tukemista ja tärkeitä vuorovaikutustaitoja, joiden avulla lapsen itsetuntemus, -arvostus ja -luottamus kehittyvät. Lapselle opetetaan keinot, joilla lapsi voi suojata omaa yksityisyyttä ja koskemattomuutta. Lasten seksuaalikasvatukseen sisältyy eri osa-alueita, kuten taitoja suojata ja kunnioittaa omaa koskemattomuuttaan sekä toisten kehoa.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Porvoolaisissa kouluissa laaditaan sähköinen pelastussuunnitelma "Pelsu", johon liitetään myös koulun kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa, kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu.

Pelastussuunnitelmassa kuvataan yksikkökohtaisesti seuraavaa:

- Koulun perustiedot: yhteystiedot, rakennukseen liittyvät perustiedot, henkilömäärät
- Ohjeet hätäilmoituksen tekemiselle
- Toiminta tapaturmassa ja sairauskohtauksessa
- Toiminta tulipalossa
- Toiminta ilkivalta- ja rikostilanteessa
- Toiminta uhkaustilanteessa (pommi tms.)
- Toiminta vaarallisen tai uhkaavan henkilön takia
- Evakuointiohje
- Poistumisohje
- Tehtävät ja vastuut eri tilanteissa

Koulun kriisisuunnitelma on koulun tekemä etukäteissuunnitelma, jonka tarkoitus on erilaisten toimenpiteiden ennakoiminen ja suunnitteleminen siltä varalta, että koulua kohtaa jokin odottamaton kriisi. Kriisillä tarkoitetaan tässä tapauksessa mm. oppilaan tai työntekijän kuolemaa, itsemurhaa, vakavaa onnettomuutta, väkivaltaa tai fyysisen vahingoittumisen uhkaa. Kriisi voi kohdistua koulu yhteisössä yksilöön, ryhmään tai se voi koskettaa koko koulua.

Koulun kriisisuunnitelman tavoitteena on säilyttää ja vahvistaa koulu yhteisön toimintakyky vaikeissa kriisitilanteissa. Lisäksi sen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään vaikeiden kriisien aiheuttamia psyykkisiä ja fyysisiä haittavaikutuksia.

Koulun kriisiryhmän vetäjänä toimii koulun rehtori tai virka-apulaisrehtori/apulaisrehtori/varajohtaja.

Ensisijainen toimintavastuu kriisitilanteessa on aluksi aina läsnä olevalla aikuisella. Kriisityöryhmän kutsuu koolle ensimmäiseksi tiedon saanut kriisiryhmän jäsen. Kokonaisvastuu kriisitilanteessa kuuluu koulun rehtorille, joka organisoii ja johtaa oman yksikkönsä kriisityötä. Kunkin työntekijän tulee tutustua vuosittain koulunsa pelastus- ja kriisisuunnitelmaan.

Koulussa nimetään kriisiryhmä, jonka tehtävänä on:

- Laatia koulun kriisitoimintamalli.
- Luoda yhteydet paikallisiin yhteistyötahoihin ja kutsua mukaan suunnitelman valmisteluun tarvittavat asiantuntijat.
- Perehdyttää henkilöstö suunnitelmaan ja tarvittaessa järjestää koulutusta.
- Suunnitella uhka- ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisyä ja järjestää toimintavalmiuksien harjoittelua.
- Vastata ohjeiden ajantasaisuudesta.
- Informoida oppilaat, vanhemmat ja yhteistyötahot kriisitoimintamallista.
- Organisoita toiminta kriisitilanteissa.

- Arvioida toimintaa kriisitilanteessa ja kriisitoimintamallin toimivuutta jälkeenpäin sekä tehdä siihen tarvittavat muutokset.
- Pitää kriisitoimintamalli ajan tasalla (mm. yhteystiedot).

Koulun kriisisuunnitelmassa kuvataan toiminta erilaisissa kriisitilanteissa:

- ✓ oppilaan kuolema
- ✓ oppilaan huoltajan, sisaruksen tai muun läheisen kuolema,
- ✓ henkilökuntaan kuuluvan aikuisen kuolema
- ✓ kuinka toimitaan, kun tieto läheisen kuolemasta saapuu koulupäivän aikana
- ✓ itsemurhauhkailu
- ✓ väkivaltatilanteisiin puuttuminen
- ✓ onnettomuudet koulussa
- ✓ päihtynyt oppilas koulussa

- ✓ Toiminta kriisitilanteessa
- ✓ Kriisiryhmä kutsutaan koolle.
- ✓ Rehtori johtaa ryhmää ja rehtorin poissa ollessa apulaisrehtori toimii rehtorin sijaisena. Rehtorille ilmoitetaan tilanne mahdollisimman nopeasti.
- ✓ Kriisiryhmä selvittää jatkotoimenpiteet ja antaa toimintaohjeet vastuuhenkilöille.
- ✓ Kriisiryhmä suunnittelee jatkotoimenpiteet ja päättää mahdollisen ulkopuolisen avun käytöstä.

Tiedottaminen kriisitilanteissa

Noudatetaan Porvoon kaupungin ohjetta tiedottamisesta ulospäin kriisitilanteessa ("Porvoon kaupungin kriisiviestintäohjeet")

- ✓ Rehtori tai apulaisrehtori kutsuu henkilökunnan koolle ja kertoo tapahtuneesta.
- ✓ Rehtori vastaa tiedonkulusta koulun ulkopuolelle: omaiset, kaupungin kriisiryhmä, muut yhteistyötahot
- ✓ Rehtori tiedottaa tarvittaessa tiedotusvälineille kaupungin ohjeiden mukaan.
 - koulutoimen tiedottaminen (koulutusjohtaja)
 - koulussa tiedottaminen (rehtori)
 - tiedottaminen työntekijöille ja oppilaille (rehtori)
 - tiedottaminen koteihin (rehtori tai ryhmässä yhteisesti sovittu henkilö)
- ✓ Normaalit viestintävastuut, -periaatteet ja kanavat ovat voimassa mahdollisimman pitkään
- ✓ Käynnistä kriisitoimenpiteet
- ✓ Selvitä kokonaiskuva tapahtuneesta
- ✓ Ilmoita kriisistä koulutusjohtajalle, tarvittaessa viestintäpäällikölle tai toimialan viestintävastaavalle
- ✓ Kokoa kriisiviestintäryhmä ja perusta tarvittaessa viestintäkeskus. Vahvista toimijoiden välinen työnjako ja viestintävastuut. Viestintävastuu on siellä missä johtamisvastuukin
- ✓ Informoi kaikkia asianosaisia
- ✓ Käynnistä ja organisoi sisäinen viestintä
- ✓ Käynnistä ja organisoi ulkoinen viestintä
- ✓ Valmistaudu tiedotusvälineiden kyselyihin. Vahvista, kuka toimii keulakuvana ja vastaa kysymyksiin
- ✓ Kerro myös toiminnan normalisoitumisesta
- ✓ Muista myös kriisiviestinnän analysointi ja arviointi – kokemukset opettavat

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle esiopetuksessa)

Varhaiskasvatuspalveluilla on järjestäjätason turvallisuussuunnitelma. Päiväkodit laativat sähköisen pelastussuunnitelman, joka sisältää sekä järjestäjän yhteiset toimintamallit ja ohjeet sekä toimipaikkakohtaiset täsmennykset pelastus- ja turvallisuussuunnitelmaan. Päiväkodinjohtaja ja varajohtaja vastaavat aina turvallisuuteen liittyvistä asioista ja kriisitilanteen johtamisesta.

Päiväkotien pelastussuunnitelman sisällöt, jotka koskevat päiväkodin tiloissa olevia esiopetusryhmiä. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät noudattavat alla olevissa kohdissa koulun pelastussuunnitelmaa:

- Kohteen perustiedot: yhteystiedot, kiinteistön tiedot, lapset ja henkilökunta (määrät)
- Organisaatio: kiinteistön turvallisuushenkilöt, tärkeät numerot
- Ohjeet hätäilmoituksen tekemiselle
- Toiminta tulipalossa
- Toiminta ilkivalta- ja rikostilanteessa
- Toiminta uhkaus-, pommi- tms. tilanteessa
- Toiminta vaarallisen tai uhkaavan henkilön takia
- Toiminta kiinteistöön liittyvissä poikkeustilanteissa, esim. sähkökatko.
- Evakuointiohje
- Poistumisohje
- Tehtävät ja vastuut eri tilanteissa

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman sisällöt, jotka koskevat sekä koulujen yhteydessä että päiväkodin tiloissa olevia esiopetusryhmiä:

- Jos lapsi katoaa varhaiskasvatuksesta
- Jos lasta ei haeta varhaiskasvatuksesta
- Jos lapsen hakija on päihtynyt tai muuten sopimaton
- Lapsen hakeminen ja luovuttaminen hakijalle
- Lapsen sieppaaminen
- Lapsen lääkitys varhaiskasvatuksessa
- Väkivaltatilanne, jossa osallisena on lapsia
- Hygienia
- Liikkuminen toimintayksikön ulkopuolella
- Lapsen yksinkulkeminen

Erillisinä suunnitelmina varhaiskasvatuspalveluissa, liitetään järjestäjätason turvallisuussuunnitelmaan ja toimipaikan pelastussuunnitelmaan:

- Äkillisen kriisin kohtaaminen varhaiskasvatuksessa sisältää mm.
 - Päiväkodinjohtajan tehtävät kriisitilanteessa
 - Tiedottaminen onnettomuus- ja kuolemantapaustilanteessa, noudatetaan Porvoon kaupungin ohjetta tiedottamisesta
 - Kriisin ensivaiheen hoito työyhteisössä
 - Lapsen surun ja kuoleman kohtaaminen
 - Ohjeita kriisin käsittelyyn ja keskusteluun lasten kanssa
- Lapsen fyysinen rajoittaminen –menettelyohje
- Poikkeustilanteiden järjestelyt epidemian tai muun poikkeustilanteen aikana (suunnitelma toimipaikkojen sulkemisjärjestyksestä, toiminnan keskittämisestä ja henkilöstön siirtämisestä toimipaikkojen välillä.)

Päiväkodit harjoittelevat vuosittain rakennuksesta poistumista ja sisälle suojautumista. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät osallistuvat koulujen harjoituksiin. Päiväkodinjohtaja vastaa siitä, että henkilöstö ylläpitää ensiapu- ja alkusammutusosaamistaan sekä muuta turvallisuusosaamistaan.